Tsonga

El **tsonga** o **xitsonga** és una llengua bantu parlada al sud de l'Àfrica per l'ètnia shangaan.

Contingut

Classificació

Distribució geogràfica
- Estatus oficial
- Dialectes

Gramàtica
- Pronoms personals
- Verbs

Exemple

Enllaços externs
- Programari

Referències

Classificació

El tsonga pertany a la branca bantu del fílum nigerocongolès. Sovint és anomenada shangaan però segons els tsonga aquest és un nom incorrecte, ja que s'usa per anomenar als shangaans que viuen a Moçambic. La majoria de tsonga actualment viuen a Giyani, una zona de la província de Limpopo, a Sud-àfrica.

Distribució geogràfica

El tsonga és parlat per prop d'1.646.000 persones a la província de Limpopo de Sud-àfrica, 1.500.000 persones a Moçambic, 19.000 persones a Swazilàndia i 100.000 persones a Zimbabwe.

Estatus oficial

El tsonga és una de les llengües oficials de Sud-àfrica.

Tsonga

xitsonga	
Altres noms	*xitsonga*
Tipus	llengua i llengua viva
Parlants	
4.877.500[1] principalment a Limpopo i Mpumalanga	
Parlants nadius	13.000.000 (2011)
Parlat a	Moçambic 2.432.000 Sud-àfrica 2.413.000 Zimbàbue 27.000 Swazilàndia 5.500
Oficial a	Limpopo i Mpumalanga

Autòcton de	Província de Gaza, Província de Maputo, Província de Limpopo i Mpumalanga
Classificació lingüística	
llengua humana llengües nigerocongoleses llengües congoatlàntiques llengües volta-congoleses llengües Benué-Congo llengües bantoides llengües bantoides meridionals llengües bantus llengües bantus meridionals Tswa-Ronga language (en)	
Característiques	
Sistema d'escriptura	alfabet llatí
Institució de normalització	*Sense organisme regulador oficial*
Codis	
ISO 639-1	ts

Dialectes

ISO 639-2	tso
ISO 639-3	tso (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=tso)
SIL	tso
Glottolog	tson1249 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/tson1249)
Linguasphere	99-AUT-dc (http://www.hortensj-garden.org/index.php?tnc=1&tr=lsr&nid=99-AUT-dc)
Ethnologue.com	tso (http://www.ethnologue.com/language/tso)
IETF	ts

Hi ha diversos dialectes de les zones de parla tsonga, l'extrem nord de la qual és el riu Save i l'extrem sud és Kwazulu Natal. Tot i que els diferents dialectes són intel·ligibles entre si, tenen diverses diferències basades en la situació geogràfica o la influència colonial. Els dialectes més destacats del tsonga són el xironga, parlat a Maputo i les zones més properes a la ciutat, el xitshwa o chihlengwe, parlat a Zimbabwe i Moçambic, i el xiTsonga, parlat a Sud-àfrica.

Aquests tres dialectes tenen pronuncies diferents. Per exemple, al tsonga de Sud-àfrica el prefix xi- es pronuncia shi- coma Xikwembu (déu). A Zimbabwe, aquest prefix es pronuncia chi-, com a Chikwembu (déu). El tsonga de Sud-àfrica també fa servir dobles consonants com "nk", "mp" o "ns" com a nkhensa (agrair), nyimpi (guerra) i nsiha (vena), mentre els equivalents a aquests mots a Zimbabwe són khesa, nyipi i siha.

Tots el dialectes han rebut una influència major o menor del zulu i, a Zimbabwe, del ndebele, per això ara el tsonga té clics. Tot i que aquestes paraules no són pròpies de l'idioma, els parlants nadius de tsonga les entenen. Però a diferència del zulu i el ndebele, en què hi ha diversos clics, en tsonga només cal fer un clic qualsevol en la paraula adoptada. Alguns exemples de mots d'origen zulu o ndebele són: ngqondo (ment), gqoka (vestir), ncingo (telèfon), qamba (redactar) i Mugqivela (dissabte).

I. Phonetic permutations

Dialectes tsonga

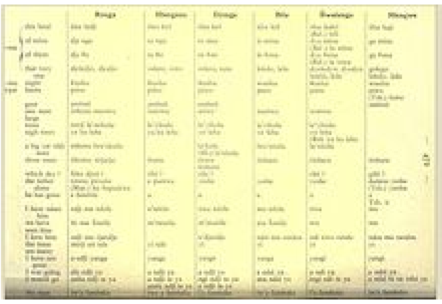

Dialectes tsonga

Gramàtica

La gramàtica del tsonga és una llengua bantu en què, com a la majoria de llengües bantu, hi predomina l'oració SVO.

Tsonga	Català
Na ku rhandza	T'estimo
Wa ni rhandza	M'estimes
Ha ku tiva	Et coneixem
Va ni tiva	Em coneixen

Pronoms personals

S'assemblen molt als de les altres llengües bantu, tot i que amb algunes diferècnies.

Tsonga	Català
Ni/Ndzi	Jo
U	Tu
U	Ell/ella
Hi	Nosaltres
Mi	Vosaltres
Va	Ells/elles

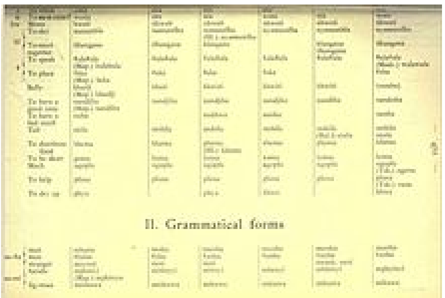
II. Grammatical forms

Dialectes tsonga

Verbs

Tot els verbs empren el prefix ku- i el sufix -a per marcar l'infinitiu, només hi ha dues excepcions:

Tsonga	Català
ku chava	témer
ku tsaka	estar content
ku rhandza	estimar

III. Vocabulary differences

Dialectes tsonga

Exemple

El Parenostre en Tsonga:

> Tata wa hina la nge matilweni,
> vito ra wena a ri hlawuleke;
> a ku te ku fuma ka wena;
> ku rhandza ka wena a ku endliwe misaveni,
> tanihi loko ku endliwa tilweni.
> U hi nyika namuntlha vuswa bya hina bya siku rin'wana ni rin'wana;
> u hi rivalela swidyoho swa hina,
> tanihi loko na hina hi rivalela lava hi dyohelaka;
> u nga hi yisi emiringweni,
> kambe u hi ponisa eka Lowo biha,
> Amen.

Enllaços externs

- **(anglès)** Informe d'Ethnologue sobre el tsonga (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=tso)

A Wikimedia Commons (https://commons.wikimedia.org/wiki/P%C3%A0gina_principal?uselang=ca) hi ha contingut multimèdia relatiu a: ***Tsonga***

Programari

- **(anglès)** Corrector per a OpenOffice.org i Mozilla (http://translate.org.za/content/view/1610/54/), OpenOffice.org (http://translate.org.za/content/view/17/32/), Mozilla Firefox web-browser (http://translate.org.za/content/view/1611/54/), i Mozilla Thunderbird email program (http://translate.org.za/content/view/1612/54/) en tsonga
- **(anglès)** Translate.org.za (http://translate.org.za/) Projecte de traducció lliure i Open Source a totes les llengües oficials de Sud-àfrica, incloent-hi el tsonga.

Referències

1. Tsonga (https://joshuaproject.net/languages/tso) a The Joshua Project

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Tsonga&oldid=23931321»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 30 juny 2020 a les 22:38.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.